

ke, el FEW va arreplegar copiosament en el seu article *BASIRE (I, 271), amb el qual Spitzer havia relligat primer el nostre *basarda*. Es tracta d'un dels «calaixos de sastre» que tant abunden en certs diccionaris etimològics i que Wartburg va dur al summum. Com que de tota manera, junt amb material heterogeni,⁹ alguna cosa de real hi ha i fins d'arcaic com a nucli de la família encapçalada per *BASIRE, no negaré pas que en el canvi de **vessarde* en *besarde-vézarde-basarada* la influència d'aqueix *BASIRE no tingués una part més o menys gran. Caldrà, doncs, parlar també d'aquest mot. Si bé, però, aquest té una existència real i no recent, el que ja no podem admetre és que Wartburg afirmi que Sainéan (*Le Langage Parisien au XIX Siècle*, 505.5) no tenia a dret a dubtar de l'origen cèltic d'aqueix *BASIRE; per més que si aquest, segons el seu hàbit, tendia ací a posar-ho tot sota la rúbrica de les seves *Sources Indigènes* (vegeu allí I, 355, i II, 206), podia exagerar, la veritat és possible que es trobés entremig, però en aquest cas més aviat del costat de Sainéan.

En realitat sembla que els celtòlegs neguen aquesta hipòtesi celto-romànica, i observem que ja mirant-ho des del punt de vista merament romanístic, la idea ha d'inspirar un gran escepticisme. Heus ací les inversemblances: 1) Hi ha verbs d'origen pre-romà (i en concret cèltic) si bé molts menys que substantius concrets, però un significat de matís tan delicat i complex com 'defallir', no és dels més apropiats per a això. 2) El terreny del lèxic argòtic, imatjat i ciutadà (a què pertany el verb) ho fa encara menys versemblant, i ho agreuja la data d'aparició més aviat tardana (S. xv o més tard, pertot). 3) L'àrea geogràfica del mot és complicada, a salts i amb llacunes (M-Lübke: «Migdia de França, en particular la part E., però hi ha quelcom en el SO.,¹⁰ i després en el NO. d'Itàlia, s'interromp a l'Emília, i reapareix a Pistoia i Florència i fins Città di Castello»). La idea d'una «source indigène» podria coincidir a donar aquests tres resultats. Les dades que semblaran més fermes són: el fr. mitjà *basir*, *-zir*, «tuere», i «crouler, tomber» apareix primer com a mot argòtic en una font de 1455 (Sainéan, *Les Sources de l'Argot Ancien* II, 282, 287). Ara bé, aportem a això una confirmació de pes: de França sortí evidentment el mot cast.-germanesc *vasir* 'morir' que ja figura en un romance de germania dels compostos per Juan Hidalgo, vers la fi del S. xvi (Sallillas, *RH* XIII, 53n.). D'altra banda l'it. *basire* «tremar della paura», «svenirsi, cadere in deliquio», *basir dalla fame, dal freddo, mi sento basire*; també *sbasì(re)* 'esblaimar-se, tornar-se molt pàl·lid' en el Piemont i a Como (ora aquest lloc també 'morir'); en italià el mot ja apareix en el *Pataffio* (S. xv), poema en llenguatge plebeu, anòmal, i en algun altre autor del S. xvi (per a això veg. Angelico Prati, *Voci di Gerganti*, 1940, p. 174, i el seu *Diz. Et. It.*). La conclusió de conjunt que això ja suggereix és que cal desconfiar de tota hipòtesi gaire reconstructiva i arcaica. Del costat cèltic hi ha objeccions a això, potser encara més sòlids i palpables. Des de Diefenbach

(S. XVIII) i Diez s'ha assenyalat un cèlt. *bās* 'morir'. Però no solament no té agafador en les fonts galles epigràfiques o residuals (res en Holder) sinó que l'única base que sembla confirmar-ho és l'irl. ant. *bás* «morte».¹¹ Aquest, doncs, en efecte, sembla indicar una base en -s-. Però els altres fets del cèltic insular condueixen a negar-ho, i en això estan d'acord les autoritats màximes i més modernes (conclusions resumides per Pedersen, *Litteris* II, 89-90). Veg. sobretot Pedersen, *Vgl. Gr. d. Kelt. Spr.* II, p. 20, cf. 458 i 179; Pok., *IEW*, 463.4-1f.; i Walde-H. (s. v. *venio*, II, 749.25-32).

Observem, en efecte, que les llengües britòniques ja no autoritzen la hipòtesi d'un *bās*- antic, sinó de *bāt-o-m* (neutre): ky. *bad* «pestis» (flagell, pesta), bret. *bad* 'estaborniment', corn. *bad-us* 'boig, foll'. I les formes del verb corresponent (que significa 'morir') en irlandès antic suposen simplement *bā*-; d'aquesta arrel verbal deriva el dit substantiu amb una -t- de caràcter sufixal, terminació que no solament existeix en les tres llengües britòniques sinó també en una variant irlandesa *bath* 'mort' que no és menys antiga en goidèlic que l'altra (d'ací *bathach* «moribundus»). De les explicacions concordes de Pedersen i Pokorny es dedueix que la variant *bas* té una explicació convincent com a alteració de *BAT-* per analogia (veg. Pedersen, *Vgl. Gr.* II, 19). Fins i tot si hi hagués hagut unanimitat en cèltic insular a favor de *BAS-* tampoc això no hauria estat raó ben segura per creure en tal celtisme romànic, car en una arrel tan curta i de forma tan adotzenada (més que més no coincidint del tot els significats) és fàcil que hi hagi mera homonímia, passat que hi hagués seguretat completa d'una etimologia indoeuropea (llavors augmentaria la probabilitat que vagi existir en el celta continental) i això és precisament el que manca ací, car la que admetem amb grans reserves Pokorny i Walde (Pedersen s'absté) és una mera possibilitat, ben vaga en l'aspecte fonètic i hipotètica a més no poder en el semàntic ('*anar-se'n* > 'morir').

¿Convé acontentar-se, doncs, amb la sospita d'un vague origen argòtic? L'única objecció vàlida a aquesta actitud agnòstica, en aquest cas, seria que, tanmateix, un mot que ja en el S. xv apareix a Toscana i concordement en el N. de França, per molt argòtic que sigui, sembla que hagi de tenir un origen una mica antic. Però quin, no ho sabem.¹²

DERIV.: *Basardós* (veg. a dalt). *Abasardar*, *-at* (*AlcM*). *Embasardir* (P. Bertrana).

¹ Manca en Escrig i Amengual (Escrig-Llombart el dóna com a sinònim «antic» de 'por', però això fa amb un bon nombre de mots del Principat mai usats a València). *AlcM* el localitza únicament a l'orient del Principat. — ² Per això, dels dos capítols en què divideix en el seu assaig els sinònims que explica, observem que classifica *basarda* només en el de les definicions que depenen de «la causa» i no en les de «l'efecte». — ³ D'un adjectiu *basart* «poruc», en canvi, no hi ha altra notícia, que una glossa del *DAG*. sense dades ni confirmació en-